

Literatura naukowa

Agadjanian A., Roudometof V. (2005), Introduction: Eastern Orthodoxy in a Global Age - Preliminary Considerations, [w:] Eastern Orthodoxy in a Global Age. Tradition Faces the Twenty-First Century, red. V. Roudometof, A. Agadjanian, J. Panhurst, Altamira Press, Lanham-New York-Toronto-Oxford, s. 1-28.

Ałmazow A.I. (1900), Wraczewałnyje molitwy, K materiałam i izledowanijam po istorii ruskogo rukopisnogo Trebnika. Ikonomiczeskaja tipografija pocztowaja, 43, Odessa.

Angłuszewa A. (2008), Kiprijan, mitropolit Kijewski, Moskowski i Wseruski; Grigorij Camblak [w:] Istorijata na byłgarskata srednowekowna literatura, red. Anisawa Miltenowa, Iztok-Zapad, Sofia, s. 582-597.

Antonova C. (2010), Space, Time and Presence in the Icon. Seeing the World with the Eyes of God, Ashgate, Farnham, Burlington.

Aretow N. (2006), Nacionalna mitologija i nacionalna literatura. Sjužeti, izgrazdaszti byłgarskata nacionalna identičnost w slowesnosta ot XVIII i XIX vek, Izatelstwo "Kralica MAB", Sofia.

Arnaudow M. (1972), Studii wyrchu byłgarskite obredi i legendi, t. 2, BAN, Sofia.

Asad T. (1993), The Construction of Religion as an Anthropological Category, [w:] Genealogies of Religion. Discipline and Reasons of Power in Christianity and Islam, The John Hopkins University Press, Baltimore-London.

Asad T. (2011), Thinking about the Secular Body, Pain, and Liberal Politics, "Cultural Anthropology" 26(4), s. 657-675. <https://doi.org/10.1111/j.1548-1360.2011.01118.x>

Awksentij A. (2007), Liturgika, IMN, Płowdiw.

Awksentij A. (2012), Eortologija. Istorija na prawoslawnite praznici i posti, IMN, Płowdiw.

Bacci M. (2014), Water in the Making of Memorial Sites: the Wall of the Star, the Bath Grotto and Other Cisterns of Bethlehem, [w:] The Life-Giving Source Water in the Hierotopy and Iconography of the Christian World. Materials from the International Symposium, red. Alexei Lidov, The Russian Academy of Arts The Institute for World Culture at Moscow State University The Center of Medieval Studies of the Research University 'High School of Economics' The Research Centre for Eastern Christian Culture.

Badalanova F. (2002), Folk religion in the Balkans and the Qur'anic accounts of Abraham, "The Journal of the Slavic and East European Folklore Association", 7(1), s. 22-73. <https://doi.org/10.17161/folklorica.v7i1.3716>

Baewa W. (2018), Body and Faith: Healing Rituals and Practices at Christian Sacred Places, "Ethnologia Slovaca et Slavica" 39, s. 7-28.

Baewa W. (2012), Nižkata na żywota. Meždu kołanczeto na rožba a Borodicznija pojas, Akademichno Izdatełstwo "Marin Drinow", Sofia.

Baewa W. (2013), Razkazi za czudesa. Łokałni tradicii i liczen opit. Wtoro dopyłneno i preraboteno izdanije, Akademichno Izdatełstwo "Marin Drinow", Sofia.

Baewa W. (2017), Wryzka sys swetenata otwydnost: wjarwanija i ritualni praktyki prigrobowete i moszti na swetci (po primeri Byłgarija i R. Makedonija), [w:] Proekcii na kulturnite tradicii: Byłgarija-

- Makedonija, red. Ł. Pejczewa, Z. Malinow, E. Łuczeska, K Petrowska-Kumanowa, G.H. Grigrow, J. Gergowa, Akademiczno Izdatełstwo "Marin Drinow", Sofia, s. 104-120.
- Bakalova E. (2012), *Cults and Relics: Th e Relics of Saints and their Role in Medieval Cultures*, [w:] Swetci i swjatost w centrałna i iztoczna Ewropa, red. A. Anguszewa-Tihanowa, M. Dimi trowa, R. Kostowa, R.P. Małczew, Imperatełska Izdatełska Kyszta, Sofia, s. 313-322.
- Bakalova E., Lazarova A. (2017), *Th e Miraculous Icon-Reliquary of Rila Monastery and the Ritual of the Consecration of Water (Remembering the Constantinopolitan rituals?)*, [w:] *Th e Life-Giving Source. Water in the Hierotopy and Iconography of the Christian World*, red. A. Lidov, Ferija, Moskwa, s. 296-316.
- Bakałowa E. (2016), *Kułyt kym relikwite i czudotwornite ikoni. Tradicii i sywremennnost. Izdatełstwo BAN, Akademiczno Izdatełstwo "Marin Drinow", Sofia.*
- Bandura A. (2013), *Αἰσθησις. Zmysłowość i racjonalność w estetyce tradycyjnej i współczesnej*, Universitas, Kraków.
- Baraniecka-Olszewska K. (2013), *Ukrzyżowani. Współczesne misteria męki pańskiej w Polsce*, Wydawnictwa Naukowe Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika, Toruń.
- Belting H. (2010), *Obraz i kult. Historia obrazu przed epoką sztuki*, przeł. Tadeusz Zaorski, Słowo/obraz/terytoria, Gdańsk.
- Benjamin W. (1996), *O pojęciu historii*, [w:] *Anioł historii. Eseje, szkice, fragmenty*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań, s. 413-424.
- Benovska-Sabkova M. i inni (2010), *Spreading Grace in Post-Soviet Russia*, "Anthropology Today" 26(1), s. 16-21. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8322.2010.00711.x>
- Bialecki J. (2018), *Anthropology, Th eology, and the Challenge of Immanence*, [w:] *Th eologically Engaged Anthropology*, red. D.J. Lemons, Oxford University Press, Oxford, s. 156-178.
- Bialecki J., Haynes N., Robbins J. (2008), *Th e Anthropology of Christianity*, "Religion Compass" 2(6), s. 1139-1158. <https://doi.org/10.1111/j.1749-8171.2008.00116.x>
- Bielawski J. (1986), *Komentarze do Koranu*, [w:] *Koran*, PIW, Warszawa.
- Bielik-Robson A. (2008), *Przedmowa. Teologia pod stołem*, [w:] *Na pustyni. Kryptoteologie późnej nowoczesności*, Universitas, Kraków, s. 7-49.
- Biernacka A. (2018), *Where Should the "Ontological Turn" Turn? Methodological Dilemmas in the Ethnography of Catholic Charismatic Renewal Community*, "Ethnologia Polona" 38, s. 47-70.
- Binde P. (1999), *Bodies of Vital Matter. Notions of Life Force and Transcendence in Traditional Southern Italy*, ACTA UNIVERSITATIS GOTHOBURGENSIS, Göteborg.
- Błagoew G. (2004), *Kurbanyt w tradicijata na byłgarite mjusjułmani*, Akademiczno Izdatełstwo "Marin Drinow", Sofia.
- Böhme H. (2012), *Fetyszizm i kultura. Inna teoria nowoczesności*, PWN, Warszawa.
- Borisowa M. (2013), *Pokłoniczeski praktiki w Obradowskija manastir "Sweti welikomyczenik Mina" - razwitiie, naratiwi, perspektiwi*, [w:] *Sweti mesta w Sofijsko. Kultowe, raskazi, obrazi*, Akademiczno Izdatełstwo "Marin Drinow", Sofia, s. 161-169.

- Bourdieu P. (1977), *Outline a Theory of Practice*, Cambridge University Press, Cambridge.
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511812507>
- Bourdieu P. (2008), *Zmysł praktyczny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Bowman M. (2000), *More of the Same? Christianity, Vernacular Religion and Alternative Spirituality in Glastonbury*, [w:] *Beyond New Age*, red. S. Sutcliffe, M. Bowman, Edinburgh University Press, Edinburgh, s. 83-104.
- Brahinsky J. (2012), *Pentecostal Body Logics: Cultivating a Modern Sensorium Cultural Anthropology* 27(2), s. 215-238. <https://doi.org/10.1111/j.1548-1360.2012.01141.x>
- Bremmer J. Veenstra J. (2002), *Introduction. The Metamorphosis of magic*, [w:] *The Metamorphosis of Magic from Late Antiquity to the Early Modern Period*, red. M. Gosman, J.N. Bremmer, G.J. Dorleijn, W.E. Krul, A.A. MacDonald, B.H. Stolte, A.J. Vanderjagt, PEETERS, Leuven-Paryż-Dudley.
- Brisby C. (2003), *An Icon of Theotokos Zoodohos Pighi - Bogorodic Žwinosen Iztocznik - Mother of God Life-Giving Spring: Aspects of Later Byzantine*, "Problemi na Izkustvoto", 4(36), s. 30-45.
- Brown P. (2007), *Kult świętych. Narodziny i rola w chrześcijaństwie łacińskim*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Brubaker L. (2012), *Inventing Byzantine Iconoclasm*, Bristol Classic Press, Bloomsbury.
- Brzozowska Z. (2015), *Sofia upersonifikowana Mądrość Boża. Dzieje wyobrażeń w kręgu kultury bizantyjsko-słowiańskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Bułgakow S. (2002), *Ikona i kult ikony. Zarys dogmatyczny*, Homini, Bydgoszcz.
- Bynum C.W. (2011), *Visual Matter [w:] Christian Materiality. An Essay on Religion in Late Medieval Europe*, Zone Books, New York, s. 37-124.
- Cameron A. (1979), *The Virgin's Robe*, "Byzantium", Vol. 49, s. 42-56.
<https://doi.org/10.1080/00094056.1979.10520337>
- Cannell F. (2005), *The Christianity of Anthropology*, "Journal of the Royal Anthropological Institute" 11, s. 335-356. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9655.2005.00239.x>
- Cannell F. (2006), *The Anthropology of Christianity*, Duke University Press Books, Duke University Press, Durham.
- Carroll T. (2017), *Im/Material Objects: Relics, Gestured Signs and the Substance of Immaterial*, [w:] *Materiality and the Study of Religion. The Stuff of the Sacred*, red. T. Hutchings, J. McKenzie, Routledge, New York, s. 119-133. <https://doi.org/10.4324/9781315604787-8>
- Ciesielska I. (2016), *Kompleks Wanga w Rupite jako sanktuarium religijne*, "Slavia Meridionalis" 16, s. 592-614. <https://doi.org/10.11649/sm.2016.028>
- Comaroff J. (1980), *Healing and the Cultural Order: The Case of the Barolong Boo Ratshidi of Southern Africa*. "American Ethnologist" 7(4), s. 637-657.
<https://doi.org/10.1525/ae.1980.7.4.02a00030>
- Connerton P. (2012), *Jak społeczeństwa pamiętają*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323520023>

- Constantinou S. (2014), *The Morphology of Healing Dreams: Dream and Therapy in Byzantine Collections of Miracle Stories*, [w:] *Dreaming in Byzantium and Beyond*, red. C. Angelidi, G. Calfonos, Farnham, Ashgate, s. 21-34.
- Cormack R. (2000), *Byzantine Art*, Oxford University Press, Oxford.
- Crislip A.T. (2008), *From Monastery to Hospital. Christian Monasticism & Transformation of Health Care in Late Antiquity*, University of Michigan Press, Michigan.
- Csordas T. (1990), *Embodiment as a Paradigm for Anthropology Ethos*, *Ethos* 18(1), s. 5-47.
<https://doi.org/10.1525/eth.1990.18.1.02a00010>
- Csordas T. (1997), *The Sacred Self. A Cultural Phenomenology of Charismatic Healing*, University of California Press, Berkeley.
- Csordas T. (2002), *Body/Meaning/Healing*, Palgrave, New York. <https://doi.org/10.1007/978-1-137-08286-2>
- Czarnowski S. (1958 [org. 1938]), *Kultura religijna wiejskiego ludu polskiego*, [w:] *Kultura*, PWN, Warszawa.
- Danecki J. (1997), *Kultura islamu. Słownik*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.
- Davie G. (1990), *Believing Without Belonging. Is this Future of Religion in Britain? "Social Compass"* 37(4), s. 455-469, <https://doi.org/10.1177/003776890037004004>
- Davies D.J. (2018), *Anthropology and Theology: Fugues of Thought and Action*, red. D.J. Lemons, Oxford University Press, Oxford, s. 194-210.
- Dąbek-Wirgowa T. (1980), *Historia literatury bułgarskiej. Zarys*, Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, Warszawa-Wrocław.
- Denysenko N. (2012), *The Blessing of Waters and Epiphany*, Farnham, Ashgate.
- Dinewa W. (2007), *Sofijska Mała Sweta Gora. Manastirite około Sofija*, Sofia.
- Dobroczyński B. (2000), *New Age*, Znak, Kraków.
- Douglas D. (2002), *Anthropology and Theology*, Berg Publishers, Oxford-New York.
- Douglas D. (2007), *Czystość i zmaza*, PIW, Warszawa.
- Drzewiecka E. (2014), *Myśl postsekularna w badaniach slawistycznych. Próba spojrzenia*. "Studia, Litteraria Universitatis Jagellonicae Cracoviensis" 9(1), s. 29-44.
- Drzewiecka E. (2018), *Religia (Bułgaria)*, [w:] *Leksykon idei wędrownych na słowiańskich Bałkanach. XVIII-XXI wiek. Tom 1. Oświecenie. Religia. Racjonalizm*, red. G. Szwał-Gyłybowa we współpracy z D. Gil i L. Miodyńskim, SOW, Warszawa, s. 94-103;
<http://ireteslaw.ispan.waw.pl/handle/123456789/588>.
- Du Boulay J. (2009), *Cosmos, Life, and Liturgy in a Greek Orthodox Village*, Denise Harvey, Limni, Evia.
- Eade J., Sallnow M.J. (1991), *Introduction* [w:] *Contesting the Sacred. Anthropology of Christian Pilgrimage*, red. J. Eade, M.J. Sallnow, Illinois, s. 1-29.

- Engelke M. (2002), The Problem of Belief: Evan's-Pritchard and Victor Turner on "the Inner Life", "Anthropology Today" 18(6), s. 3-8, <https://doi.org/10.1111/1467-8322.00146>
- Engelke M. (2012), Dangerous Things. One African Genealogy, [w:] Things. Religion and the Question of Materiality, red. D. Houtman, B. Meyer, Fortham University Press, New York, s. 40-61. <https://doi.org/10.5422/fordham/9780823239450.003.0003>
- Engelking A. (2000), Klątwa. Rzecz o ludowej magii słowa, Monografie FNP, Wrocław.
- Etzeoglou R. (2005), The Cult of the Virgin Zoodochos Pege at Mistra, [w:] Images of the Mother of God. Perceptions of Theotokos in Byzantium, red. M. Vassilaki, Routledge, London, New York, s. 239-250.
- Evdokimov P. (1964), Prawosławie, tłum. J. Klinger, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa.
- Evdokimov P. (1999), Sztuka ikony. Teologia piękna, Wydawnictwo Księży Marianów, Warszawa.
- Feliga P. (2017), Obrona kultowa obrazów w trzech mowach apologetycznych przeciwko tym, którzy odrzucają święte obrazy św. Jana Damasceńskiego, "Collectanea Theologica" 87(3), s. 25-66. <https://doi.org/10.21697/ct.2017.87.3.02>
- Fountain P. (2013), Toward a post-secular anthropology, "The Australian Journal of Anthropology" 24, s. 310-328. <https://doi.org/10.1111/taja.12053>
- Freedberg D. (2005), Potęga wizerunków: reakcja i stłumienie. Studia z historii i teorii oddziaływania, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Gadamer H.G. (1993), Bytowa wartość obrazu, [w:] Prawda i metoda, Inter Esse, Warszawa, s. 148-156.
- Gawlik K. (2002), Giurgiovdan we wsi Gorni Lipovec, [w:] Grupa laboratoryjna "Ludowe wzorce świętości w kulturze prawosławia (Macedonia)", s. 8-12, Archiwum Instytutu Etnografii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Genczew N. (1988a), Bułgarska kultura XIV-XIX wiek, Uniwersytecko Izdatelstwo "Kliment Ochridski", Sofia.
- Genczew N. (1988b), Bułgarsko wyrażdane, Izdatelstwo na Oteczestwenija Front, Sofia.
- Geertz C. (2005), Opis gęsty: w poszukiwaniu interpretatywnej teorii kultury, [w:] Interpretacje kultury. Wybrane eseje, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 17-48.
- Georgiewa A. (2012), Fołkorni izmerenija na christijanstwo, Prosweta, Sofia.
- Georgiewa-Okoń J. (2010), Bałkański synkretyzm religijny: kurban, [w:] Od Anatolii po Syberię. Świat turecki w oczach badaczy, red. E. Siemieniec-Gołaś, J. Georgiewa-Okoń, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 69-76.
- Georgijew M. (2011), Starobułgarska medicina, Akademiczno Izdatelstwo "Marin Drinow", Sofia.
- Gergowa I. (2010), "Eżegodnoto czudo" w Swiracz. Predwaritełni nabludenija, [w:] Ot czestnija pojas na Bogorodica do kołanczeto za rożba, red. M. Santowa, B. Penkowa, I. Stanoewa, M. Iwanowa, Akademiczno Izdatelstwo "Marin Drinow", Sofia, s. 133-139.
- Gergowa I. (2012), Czudesata na Presweta Bogorodica w kulturata na bułgarskoto wyrażdane, Fondacija "Pokrow Bogorodiczen", Sofia.

- Gergowa J. (2015), *Kułtyt kym sweti bezsrebyrnici w Byłgarija. Obrazi, wjarwanija i rituałni praktiki*, Wydawnictwo "Gutenberg", Sofia.
- Ghodsee K. (2009), *Symphonic Secularism: Eastern Orthodoxy, Ethnic Identity and Religious Freedoms in Contemporary Bulgaria*, "Anthropology of East Europe Review" 27(2), s. 227-252.
- Gibson J. (2015), *The Theory of Affordances, [w:] The Ecological Approach to Visual Perception*, Psychology Press, New York-London.
- Głuszek M. (2009), "Neopatryzm" i "ludowość". Konflikt dwóch typów religijności na wsi macedońskiej, [w:] *W cieniu drzewa wiar. Studia nad kulturą religijną na pograniczach Slavicae Orthodoxae*, red. M. Zowczak, DiG, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, s. 31-56.
- Grębecka Z. (2006), *Słowo magiczne poddane technologii. Magia ludowa w praktykach postsowieckiej kultury popularnej*, Nomos, Kraków.
- Habermas J. (2006), *On Relations between the Secular Liberal State and Religion, [w:] Political Theologies. Public Religions in a Post-secular World*, red. H. de Vriesand, L.E. Sullivan, New York. <https://doi.org/10.5422/fso/9780823226443.003.0012>
- Habermas J. (2012), *Między naturalizmem a religią*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Håland E.J. (2009), *The 'Life-giving Spring': Water in Greek Religion, Ancient and Modern, a Comparison*. Proteus, "A Journal of Ideas" 26(1), s. 45-54.
- Håland E.J. (2016), *The Festival Dedicated to Agios Gerasimos a Healing Saint Fighting Demons: a Case Study*, "Mediterranean Review" 9(2), s. 17-41.
- Halemba A. (2015), *Negotiating Marian Apparitions. The Politics of Religion in Transcarpathian Ukraine*, Central European University Press, Budapest-New York.
- Hall D. (2007), *New Age w Polsce. Lokalny wymiar globalnego zjawiska*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa.
- Hanganu G. (2010), *Eastern Christians and Religious Objects: Personal and Material Biographies Entangled, [w:] Eastern Christians in Anthropological Perspective*, red. Ch. Hann, H. Goltz H, University of California Press, Berkeley, s. 33-55. <https://doi.org/10.1525/california/9780520260559.003.0002>
- Hann Ch. (2011), *Eastern Christianity and Western Social Theory, "Erfurter Vorträgzur Kulturgeschichte des Orthodoxen Christentums"* 10/2011, University of Erfurt, Erfurt, s. 5-38.
- Hann Ch. (2014), *The Heart of the Matter. Christianity, Materiality and Modernity*, "Current Anthropology" 55(10), s. 182-192. <https://doi.org/10.1086/678184>
- Hann Ch., Goltz H. (2010), *Introduction: The Other Christianity? [w:] Eastern Christians in Anthropological Perspective*, red. Ch. Hann, H. Goltz H, University of California Press, Berkeley, s. 1-32. <https://doi.org/10.1525/california/9780520260559.003.0001>
- Harding S. (1991), *Representing Fundamentalism. The Problem of the Repugnant Cultural Other*, "Social Research" 58(2), s. 372-393.
- Harris J.R. (1903), *The Dioscouri in Christian Legends*, CJ Clay and Cambridge University Press, London.

- Hasluck F.W. (2005 [oryg. 1929]), *Christianity and Islam under the Sultans*, Clarendon Press, Oxford.
- Haynes N. (2018), *Theology on the Ground*, [w:] *Theologically Engaged Anthropology*, red. D.J. Lemons, Oxford University Press, s. 266-279.
- Heelas P. (1996), *The New Age Movement. The Celebration of the Self and the Sacralisation of Modernity*, Blackwell Publishers, Oxford-Massachusetts.
- Heo A. (2018), *Imagining Holy Personhood. Anthropological Thresholds of the Icon*, [w:] *Praying with the Senses. Contemporary Orthodox Christian Spirituality in Practice*, red. S. Luehrman, Indiana University Press, Bloomington, s. 83-102. <https://doi.org/10.2307/j.ctt2005tbm.10>
- Holbraad M. (2009), *Ontography and Alterity: Defining Anthropological Truth*, "Social Analysis" 53(2), s. 80-93. <https://doi.org/10.3167/sa.2009.530205>
- Holbraad M. (2010), *Ontology Is Just Another Word for Culture*, "Critique of Anthropology" 30(2), s. 179-185. <https://doi.org/10.1177/0308275X09364070>
- Holbraad M. (2012), *Truth in Motion: The Recursive Anthropology of Cuban Divination*, University of Chicago Press, Chicago. <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226349220.001.0001>
- Holbraad M., Pedersen M., de Castro V. (2014), "The Politics of Ontology: Anthropological Positions". *Theorizing the Contemporary*, <https://culanth.org/fieldsights/462-the-politics-of-ontology-anthropological-positions>.
- Holbraad M., Pedersen M. (2017), *The Ontological Turn. An Anthropological Exposition*, Cambridge University Press, Cambridge. <https://doi.org/10.1017/9781316218907>
- Howell B. (2018), *Which Theology for Anthropology? Types of Theology for Anthropological Engagement*, [w:] *Theologically Engaged Anthropology*, red. D.J. Lemons, Oxford University Press, Oxford, s. 29-49.
- Howes D. (2006), *Scent, Sound and Synaesthesia. Intersensoriality and Material Culture Theory*, [w:] *Handbook of Material Culture*, red. Ch. Tilley, W. Keane, S. Küchler, M. Rowlands, P. Spyer, Sage, Los Angeles-London-New Delhi-Singapur-Washington, s. 161-172. <https://doi.org/10.4135/9781848607972.n11>
- Hristow P. (2007), *Celebrating the Abandoned Village: the Ritual Process in Post-Socialist Balkans*, [w:] *Kurban in the Balkans*, red. B. Skimić, P. Hristow, Institute for Balkan Studies, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrad, s. 245-259.
- Hristow P., Skimić B. (2007), *Editor's Introduction*, [w:] *Kurban in the Balkans*, red. P. Skimić, P. Hristow, Institute for Balkan Studies, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrad, s. 9-15.
- Hubert H., Mauss M. (2005), *Esej o naturze i funkcji ofiary*, Nomos, Kraków.
- Ivanova E. (2000), *Utilitarnata sakralnost: otkrivane*, [w:] *Poleznoto czudo*, red. E. Ivanova, Institut za Iztocnoevropejska Humanitaristika, Sofia.
- Janocha M. (2010), *Ikony w Polsce. Od średniowiecza do współczesności*, Arkady, Warszawa.
- Jazykowa I. (1998), *Świat ikony*, Wydawnictwo Księży Marianów, Warszawa.
- Jenkins T. (2012), *The Anthropology of Christianity. Situation and Critique*, "Ethnos. Journal of Anthropology" 77(4), s. 459-476. <https://doi.org/10.1080/00141844.2012.669775>
- Kałkandziejewa D. (1997), *Bylgarskata prawosławna cyrkwa i dyrżawata. 1944-1953*, Albatros, Sofia.

- Kasprzak N. (1999), Sensualizm-próba gęstego opisu, "Etnografia Polska" 43(1), s. 37-61.
- Keane W. (2007), Christian Moderns. Freedom and Fetish in the Mission Encounter, University of California Press, Berkeley.
- Keane W. (2008), The Evidence of the Senses and the Materiality of Religion, "Journal of the Royal Anthropological Institute" 14(1), s. 110-127. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9655.2008.00496.x>
- Keane W. (2014), Rotting bodies. The Clash of Stances toward materiality and its ethical affordances, "Current Anthropology" 55(10), s. 312-321. <https://doi.org/10.1086/678290>
- Klassen, P. (2013), Christianity as a Polemical Concept, [w:] A Companion to the Anthropology of Religion, red. J. Boddy, M. Lambek, Oxford, s. 344-362. <https://doi.org/10.1002/9781118605936.ch19>
- Kocój E. (2013), Pamięć starych wieków. Symbolika czasu w rumuńskim kalendarzu prawosławnych, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Kocój E. (2017), Sacrum i przestrzeń. Hierotopia wyspy Kefalonia (wstępne rezultaty badania pilotażowego), "Łódzkie Studia Etnograficzne", tom 56, s. 129-146. <https://doi.org/10.12775/LSE.2017.56.08>
- Kolewa T. (1981), Gergiowden u juźnite sławjani, IBN, Sofia.
- Kollman P. (2018), What Can Theology Contribute to Cultural Anthropology?, [w:] Theologically Engaged Anthropology, red. D.J. Lemons, Oxford University Press, Oxford, s. 83-101. <https://doi.org/10.1093/oso/9780198797852.003.0006>
- Komáromi T. (2016), Shoe and Talisman. The story of the possessed young man, "Medicinskaja antropologija i bioetika" 2/12, http://www.medanthro.ru/?page_id=2879&lang=en.
- Kormina J. (2010), Avtobusniki: Russian Orthodox Pilgrims Longing for Authenticity, [w:] Eastern Christians in Anthropological Perspective, red. Ch. Hann, H. Goltz, University of California Press, Berkeley, s. 267-286. <https://doi.org/10.1525/california/9780520260559.003.0012>
- Kormina J. (2018), Inhabiting Orthodox Russia. Religious Nomadism and the Power of Belonging, [w:] Praying with the Senses. Contemporary Orthodox Christian Spirituality in Practice, red. S. Luehrman, Indiana University Press, Bloomington, s. 144-162.
- Krasztev P., Kerenyi Sz. (2001), Spirit Awakening at Sunrise. Petar Danov and the White Brotherhood: Attempting Interpretation, "Ethnologia Balkanica" 5, s. 79-100.
- Kubiak A. (2005), Jednak New Age, Jacek Santorski & Co, Warszawa.
- Lambek M. (2012), Facing Religion from Anthropology, Anthropology of This Century, <http://aotcpress.com/articles/facing-religion-anthropology/>
- Larsen T. (2014), The Slain God. Anthropologists and the Christian Faith, Oxford University Press, Oxford. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199657872.001.0001>
- Larsen T., King D.J. (2018), The Dependence of Anthropology on Theology, [w:] Theologically Engaged Anthropology, red. D.J. Lemons, Oxford University Press, s. 50-65.
- Latour B. (2011a), Nigdy nie byliśmy nowocześni, Oficyna Naukowa, Warszawa. Latour B. (2011b), Fetish-factish, "Material Religion" 7(1), s. 42-49. <https://doi.org/10.2752/175183411X12968355481935>

- Lemons D. (2018), Introduction: Theologically Engaged Anthropology, [w:] Theologically Engaged Anthropology, red. D.J. Lemons, Oxford University Press, Oxford, s. 1-17.
<https://doi.org/10.1093/oso/9780198797852.001.0001>
- Leśniewski K. (2006), Nie potrzebują lekarza zdrowi... Hezychastyczna metoda uzdrawiania człowieka, KUL, Lublin.
- Lidov A. (2014), The Temple Veil as Spatial Icon, Revealing an Image-Paradigm of Medieval Iconography and Hierotopy, "IKON" 7, s. 97-108, <https://doi.org/10.1484/J.IKON.5.102967>
- Liłowa D. (2003), Wyzroždenskite znamenija na nacjonното ime, Prosweta, Sofia.
- Lindquist G., (2006), Conjuring Hope. Healing and Magic in Contemporary Russia, Berghan Books, New York-Oxford.
- Lindquist G., Coleman S. (2008), Introduction. Against Belief, [w:] "Social Analysis" 52(1), s. 1-18.
<https://doi.org/10.21313/hawaii/9780824832018.003.0001>
- Lubanska M., (2015), Muslims and Christians in the Bulgarian Rhodopes. Studies on Religious Antisyncretism, DeGruyter Open, Berlin-Warsaw. <https://doi.org/10.1515/9783110440003>
- Lubanska M. (2017a), Life-Giving Springs and The Mother of God Zhivonosen Istochnik/Zoodochos Pege/Balŭkliyska. Byzantine-Greek-Ottoman Intercultural influence and its After Effects in Iconography, Religious Writings and Ritual Practices in the Region of Plovdiv. "Slavia Meridionalis" 17, <https://doi.org/10.11649/sm.1252>
- Lubanska M. (2017b), "We do it for health (za zdrave)". Sensational Forms Related to the Cult of Healing Springs (ayazma) in Orthodox Christian Shrines in South-Western Bulgaria, "Anthropology of East Europe Review" 35(1), s. 19-38.
- Lubańska M. (2007), Problemy etnograficznych badań nad religijnością, [w:] Religijność chrześcijan obrządku wschodniego na pograniczu polsko-ukraińskim, red. M. Lubańska, Warszawa.
- Lubanska M. (2016), Healing Chains, Relationships of Power and Competing Religious Imageries in the Monastery of Saints Kosmas and Damian in Kuklen (Bulgaria), "Journal of Ethnology and Folkloristics" 2016, 10 (1), s. 71-99. <https://doi.org/10.1515/jef-2016-0004>
- Lubańska M. (2012), Synkretyzm a podziały religijne w bułgarskich Rodopach, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323517115>
- Lubańska M. (2014), Kategoria "sensualizmu" i "nierozróżnialności" na przykładzie kultu cudotwórczej ikony św. Menasa w bułgarskim monasterze w Obriadowci. Rewizja inspirowana prawosławną teologią ikony, "Zeszyty Naukowe UJ. Prace Etnograficzne" 42(1), s. 1-16.
- Lubańska M. (2016), Healing Chains, Relationships of Power and Competing Religious Imageries in the Monastery of Saints Kosmas and Damian in Kuklen (Bulgaria), "Journal of Ethnology and Folkloristics" 10(1), s. 71-99. <https://doi.org/10.1515/jef-2016-0004>
- Lubańska M. (2018a), Religious Imageries of Pilgrims from Przeworsk: Making Pilgrimage to the Shrine of Our Lady of Consolation at Jodłówka, "Journal of Global Catholicism" 2(2), <https://doi.org/10.32436/2475-6423.1035>
- Lubańska M. (2018b), Postmemory of Killings in the Woods at Dębrzyna (1945-1946).

A Postsecular Anthropological Perspective, "Ethnologia Polona" 38, s. 15-45,
<http://rcin.org.pl/dlibra/docmetadata?id=66472&from=publication>.

Lubańska M., Ładykowska A. (2013), Prawosławie - "chrześcijaństwo peryferyjne"? O teologicznych uwikłaniach teorii antropologicznej i stronniczości perspektyw poznawczych antropologii chrześcijaństwa, "Lud" 97, s. 195-219.

Luehrmann S. (2010), A Dual Quarell of Images on the Middle Volga: Icon Veneration in the Face of Protestant Pagan Critique, [w:] Eastern Christians in Anthropological Perspective, red. Ch. Hann, H. Goltz, University of California Press, Berkeley, s. 56-78.
<https://doi.org/10.1525/california/9780520260559.003.0003>

Luehrmann S. (2018a), Introduction, [w:] Praying with the Senses. Contemporary Orthodox Christian Spirituality in Practice, red. S. Luehrman, Indiana University Press, Bloomington, s. 1-28.
<https://doi.org/10.2307/j.ctt2005tbm>

Luehrmann S. (2018b), Authorizng. Th e Paradoxes of Praying by the Book, [w:] Praying with the Senses. Contemporary Orthodox Christian Spirituality in Practice, red. S. Luehrman, Indiana University Press, Bloomington, s. 120-142. <https://doi.org/10.2307/j.ctt2005tbm.12>

Luhrmann T. (2011), Toward an Anthropological Th eory of Mind. Overview, "Suomen Antropologi: Journal of the Finnish Anthropological Society" 36(4), s. 5-70.

Luhrmann T. (2012), A Hyperreal God and Modern Belief. Toward an Anthropological Th eory of Mind, "Curent Anthropology" 53/4, s. 371-395. <https://doi.org/10.1086/666529>

Luhrmann T. (2017), Knowing God, "Th e Cambridge Journal of Anthropology" 35(2), s. 125-142.
<https://doi.org/10.3167/cja.2017.350210>

Luhrmann T. (2018), Th e Faith Frame: Or, Belief is Easy, Faith is Hard, "Contemporary Pragmatism" 15, s. 302-318. <https://doi.org/10.1163/18758185-01503003>

Łoski W. (2007), Teologia mistyczna Kościoła Wschodniego, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.

Maciejko P. (1994), Bóg New Age, "Społeczeństwo Otwarte" 3, s. I-VIII.

Maguire H. (2011), Body, Clothing, Metaphor: Th e Virgin in Early Byzantine Art, [w:] Th e Cult of the Mother of God in Byzantium. Texts and Images, red. L. Brubaker, M.B. Cunningham, Birmingham Byzantine and Ottoman Studies, Burlington, s. 39-52.

Majeska P. (1984), Russian Travelers to Constantinople in the Furteenth and Fifteenth Centuries, Dumbarton Oaks, Washington.

Makrides V. (2011), Preface, [w:] Eastern Christianity and Western Social Th eory, "Erfurter Vorträge zur Kulturgeschichte des Orthodoxen Christentums", 10/2011, University of Erfurt, Erfurt, s. 5-38.

Makrides V., Roudometof V. (2010), Introduction: Tradition, Transition and Change in Greek Orthodoxy at the Dawn of the Twenty-First Century, [w:] Orthodox Christianity in 21st Century Greece. Th e Role of Religion in Culture, Ethnicity and Politics, red. V. Makrides, V. Roudometof, Ashgate, Burlington, s. 1-19. <https://doi.org/10.4324/9781315599137-1>

Mango C. (1998), Th e Origins of the Blachernae Shrine at Constantinople, [w:] XIII Congressus Internationalis Archaeologiae Christianae: Radovi XIII-Medunarodnog Kongresa za Starokrscansku Arheologiju, Split-Porec, s. 61-76.

- Marinow D. (1994), *Narodna wjara i religiozni narodni obiczai*, BAN, Sofia.
- Mauss M. (2001), *Szkic o darze. Forma i podstawa wymiany w społecznościach archaicznych*, [w:] *Socjologia i antropologia*, przeł. M. Król, K. Pomian, J. Szacki, KR, Warszawa.
- McDanell C. (1995), *Material Christianity*, [w:] *Material Christianity. Religion and Popular Culture in America*, Yale University Press, New Heaven-London, s. 1-16.
- McGrath A. (2018), *Narratives of Significance. Reflection on the Engagement of Anthropology and Christian Theology*, [w:] *Theologically Engaged Anthropology*, red. D.J. Lemons, Oxford University Press, Oxford, s. 123-139.
- McLennan G. (2010), *The Postsecular Turn*, "Theory, Culture & Society" 27, s. 3-20.
<https://doi.org/10.1177/0263276410372239>
- Medaković D. (1971), "Bogoroditsa Zhivonosni Istochnik" u srpskoj umetnosti, [w:] *Putevi srpskog baroka*, Nolit, Beograd, s. 157-178.
- Merleau-Ponty M. (2001), *Fenomenologia percepcji, Aletheia*, Warszawa.
- Merz J., Merz S. (2017), *Occupying the Ontological Penumbra: Towards a Postsecular and Theologically Minded Anthropology*, "Religions" 8, 1-17, <https://doi.org/10.3390/rel8050080>
- Meyendorff J. (2009), *Teologia bizantyjska. Historia i doktryna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Meyer B. (2006), *Religious Sensations. Why Media, Aesthetics and Power Matter in the Study of Contemporary Religion*, Vrije Universiteit, Amsterdam.
- Meyer B. (2008), *Media and the Senses in the Making of Religious Experience: an Introduction*, "Material Religion" 4, s. 124-135. <https://doi.org/10.2752/175183408X328262>
- Meyer B. (2009), *Introduction: From Imagined Communities to Aesthetic Formations: Religious Mediations, Sensational Forms, and Styles of Binding*, [w:] *Aesthetic Formations. Media, Religion, and the Senses*, red. B. Meyer, Palgrave Macmillan, New York, s. 1-30.
https://doi.org/10.1057/9780230623248_1
- Meyer B. (2012), *Mediation and the Genesis of Presence. Towards a Material Approach to Religion*, Universiteit Utrecht, Utrecht.
- Meyer B. (2014), *An Author Meets Her Critics*, [w:] *Around Birgit Meyer's "Mediation and the Genesis of Presence: Toward a Material Approach to Religion"*, "Religion and Society: Advances in Research" 5, s. 205-254. <https://doi.org/10.3167/arrs.2014.050114>
- Meyer B., Verrips J. (2008), *Aesthetic*, [w:] *Key Words in Religion, Media & Culture*, red. Morgan D., Routledge, New York, s. 20-30.
- Milbank J. (2006), *Theology and Social Theory. Beyond Secular Reason*, Malden, Oxford.
- Miller T. (1997), *The Birth of the Hospital in the Byzantine Empire*, The Johns Hopkins University Press, Baltimore, London.
- Miller D. (2005), *Materiality. An Introduction*, [w:] *Materiality*, red. D. Miller, Duke University Press, Durham-London, s. 1-50. <https://doi.org/10.1215/9780822386711-001>

- Miltenowa A., Badałanowa F. (1996), Apokrifnijat cikyl za Awram wyw fołkora i w srednowekownite Bałkanski literaturi, [w:] Etnografski problemi na narodnata kultura, t. 4, Sofia.
- Minczew G. (2002), Słowo za słowo, opit za antropologia na rituala, [w:] Relikwie, P. Brown, P. Geary, Andr Grabar, Martyrium.
- Minczew G. (2003), Święta księga - ikona - obrzęd. Teksty kanoniczne i pseudokanoniczne a ich funkcjonowanie w sztuce sakralnej i folklorze prawosławnych Słowian na Bałkanach, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Minczew G. (2011), Chrzest Bułgarii, [w:] Leksykon tradycji bułgarskiej, red. G. Szwat-Gyfybowa G. i inni, SOW, Warszawa, s. 62-68.
- Mitchell J. (2015), Ontology, Mimesis, and Divine Intervention: Understanding Catholic Visionaries, [w:] Ritual, Performance and the Senses, Bloomsbury, London-Oxford-New York, s. 11-30.
- Mitchell J. (2017), A Catholic Body? Miracles, Secularity and Porous Self in Malta, [w:] The Anthropology of Catholicism. A Reader., red. K. Norget, V. Napolitano, M. Mayblin, University of California Press, Oakland, s. 211-227. <https://doi.org/10.1525/california/9780520288423.003.0017>
- Molitwa na sw. Kiprijan protiv magii, uroki, łoszi ezici i bolesti, [w:] Kakwo trjabwa da znaem za widowe magii. Molitwa na sw. Kiprijan protiv magii, uroki, łoszi ezici i bolesti, Sw. Błagowesztenije, s. 81-82.
- Morgan D. (2010), Materiality, Social Analysis and the Study of Religion, [w:] Religion and Material Culture. The Matter of Belief, London-New York, s. 55-74.
- Moskowa S. (2002), Zografii Zaharievi u Filibe (Zahari's Pictorial art in Philibe), Gradska Chudožestwena Galerija, Płowdiw.
- Mutafov S. (1992), Medicinata w byłgarskata ikonopis, BAN, Sofia.
- Naletova I. (2010), Pilgrimages as Kenotic Communities beyond the Walls of the Church, [w:] Eastern Christians in Anthropological Perspective, red. Ch. Hann, H. Goltz, University of California Press, Berkeley, s. 240-267. <https://doi.org/10.1525/california/9780520260559.003.0011>
- Naumescu V. (2006), Modes of Religiosity in Eastern Christianity. Religious Process and Social Change in Ukraine, LIT-Verlag, Berlin.
- Naumescu V. (2008), Continuities and Ruptures of a Religious Tradition: Making 'Orthodoxy' in the Ukrainian Greek Catholic Church, [w:] Churches in-between. Greek Catholic Churches in Post-socialist Europe, red. S. Mathieu, V. Naumescu V., LIT-Verlag, Berlin, s. 156-181.
- Naumescu V. (2018), Syriac as a Lingua Sacra: Speaking the Language of Christ in India, [w:] Praying with the Senses. Contemporary Orthodox Christian Spirituality in Practice, red. S. Luehrman, Indiana University Press, Bloomington, s. 103-119. <https://doi.org/10.2307/j.ctt2005tbm.11>
- Naumow A. (1976), Apokryfy w systemie literatury cerkiewnosłowiańskiej, "Prace Komisji Słowianoznawstwa" 36, PAN, Kraków.
- Naumow A. (1996), Wiara i historia. Z dziejów literatury cerkiewnosłowiańskiej na ziemiach polskolitewskich, Instytut Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Needham R. (1971), Belief, Language and Experience, University of Chicago Press, Chicago.

- Neil B. (2000), The Western Reaction to the Council of Nicea II "Journal of Theological Studies New Series" 51. <https://doi.org/10.1093/jts/51.2.533>
- Niedźwiedź A. (2000), O możliwości istnienia wizerunku świętego. Chrześcijańskie spory wokół kultu obrazów, [w:] Forum Europejskie, Katedra Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 61-76.
- Niedźwiedź A. (2005), Obraz i postać. Znaczenie wizerunki Matki Boskiej Częstochowskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Niedźwiedź A. (2015), Religia przeżywana. Katolicyzm i jego konteksty we współczesnej Ghanie, Libron, Kraków.
- Nikołow I. (1998), Sw. Welikomyczenik Mina, [w:] Biblioteka Swetci, Witezda, Kosteneć.
- Nikołowa B. (1997), Ustrojstwo i uprawnienie na bułgarską prawosławną cyrkwa (IX- XIV w.), Akademiczno Izdatełstwo "Marin Drinow", Sofia.
- Onasch K., Schnieper A. (2002), Ikony: fakty i legendy, Arkady, Warszawa.
- Orsi R. (2004), Between Heaven and Earth The Religious Worlds People Make and the Scholars Who Study Them, Princeton University Press, Princeton.
- Orsi R. (2009), Abundant History: Marian Apparitions as Alternative Modernity, [w:] Moved by Mary: The Power of Pilgrimage in the Modern World, red. A.K. Hermkens, W. Jansen, C. Notermans, Burlington, New Jersey, s. 215-226.
- Orsi R. (2012), The Problem of the Holy, [w:] The Cambridge Companion to Religious Studies, red. R. Orsi, Cambridge University Press, Cambridge, s. 84-105. <https://doi.org/10.1017/CCOL9780521883917.006>
- Ousterhout R. (1995), The Virgin of the Chora. An Image and its Context, [w:] The Sacred Image. East and West, red. R. Ousterhout, L. Brubaker, Urbana(?), University of Illinois Press, Chicago, s. 91-109.
- Ousterhout R. (2006), Sacred Geographies and Holy Cities: Constantinople as Jerusalem, [w:] Hierotopy: The Creation of Sacred Space in Byzantium and Medieval Russia, red. A. Lidov, Moskwa, s. 98-116.
- Ousterhout R. (2015), Water and Healing in Constantinople. Reading the Architectural Remains, [w:] Life is Short, Art Long. The Art of Healing in Byzantium, Pera Müzesi Yayını/Pera Museum Publication, Istanbul, s. 65-77.
- Palamas G. (2010), Obrona szczegółowa, [w:] Palamas, Bułgakow, Łosiew. Rozważania o religii, imieniu Bożym, tragedii i filozofii, wojnie i prawach człowieka, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa, s. 129-163.
- Panchenko A. (2012), 'Popular Orthodoxy' and Identity in Twentieth-Century Russia: Ideology, Consumption and Competition, [w:] Soviet and Post-Soviet Identities, red. M. Bassin, C. Kelly, Cambridge University Press, Cambridge, s. 321-40. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511894732.023>
- Pawluczuk W. (1998), Ukraina. Polityka i mistyka, Nomos, Kraków.
- Peew T., Marczew D. (2014), Stari fotografii ot Stanimaka i Stanimaszko. Album, cz. 1, Asenowgrad.
- Peew T. (2006), Za praznicite "Pojas Bogorodichen" i "Złatnata jabyłka", [w:] Peew T., Neproceteni stranici iz minafoto na Asenowgradskija kraj, "Ekobelan", Asenowgrad, 42-49.

- Pelikan J. (2009), *Obrazy niewidzialnego*, [w:] *Duch wschodniego chrześcijaństwa (600-1700)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Pels P. (2012), *The Modern Fear of Matter*, [w:] *Theings. Religion and the Question of Materiality*, red. D. Houtman, B. Meyer, Fordham University Press, New York, s. 27-40.
<https://doi.org/10.5422/fordham/9780823239450.003.0002>
- Penew B. (1976), *Istorija na nowata bylgarska literatura. T. 1, Bylgarski pisatel*, Sofia.
- Penkala-Gawęcka D. (2006), *Medycyna komplementarna w Kazachstanie: siła tradycji i presja globalizacji*, UAM, Poznań.
- Pentcheva B. (2010), *The Sensual Icon. Space, Ritual and the Senses in Byzantium*, The Pennsylvania State University Press, Pennsylvania.
- Pliukhanova M. (2014), *The Virgin as the Life-Giving Source in Early Russian Services of the Miraculous Icons*, [w:] *The Life-Giving Source. Water in the Hierotopy and Iconography of the Christian World Materials from the International Symposium*, The Russian Academy of Arts, Moskwa, s. 101-105.
- Pokropek A. (1997), *Interpretacja postaw wobec sacrum w świętej przestrzeni monasteru (na przykładzie monasterów macedońskich)*, praca magisterska, archiwum IEiAK, Warszawa.
- Popov R. (2007), *Kurban Sacrificial Offerings on the Feastdays of the Summertime Saints in the Calendar Traditions of the Bulgarians*, [w:] *Kurban in the Balkans*, B. Skimić, P. Hristow, Institute for Balkan Studies, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrad, s. 259-269.
- Popowa T. (2008), *Warnenski ikoni*, Slavena, Warna.
- Przybył E. (2006), *Prawosławie, Znak*, Kraków.
- Religijność chrześcijan obrządku wschodniego na pograniczu polsko-ukraińskim (2007)*, red. M. Lubańska, DiG, IEiAK, Warszawa.
- Robbins J. (2003), *Introduction to the Symposium. What is a Christian? Notes toward an anthropology of Christianity*, [w:] "Religion" 33, s. 191-199. [https://doi.org/10.1016/S0048-721X\(03\)00060-5](https://doi.org/10.1016/S0048-721X(03)00060-5)
- Robbins J. (2006), *Anthropology and Theology: An Awkward Relationship? "Anthropological Quarterly" 79(2)*, s. 285-294. <https://doi.org/10.1353/anq.2006.0025>
- Robbins J. (2007), *Continuity Theinking and the Problem of Christian Culture: Belief, Time and the Anthropology of Christianity*, "Current Anthropology" 48(1), s. 5-38. <https://doi.org/10.1086/508690>
- Robbins J. (2013), *Afterword. Let's keep it awkward: Anthropology, theology, and otherness*, "TAJA. Australian Journal of Anthropology" 24(3), s. 329-337, <https://doi.org/10.1111/taja.12055>
- Robbins J. (2018), *World Christianity and the Reorganization of Disciplines: On the Emerging of Dialogue between Anthropology and Theology*, red. D.J. Lemons, Oxford University Press, Oxford, s. 226-243. <https://doi.org/10.1093/oso/9780198797852.003.0014>
- Rock S. (2007), *Introduction*, [w:] *Popular Religion in Russia. 'Double belief' and making of an academic myth*, Routledge, New York, s. 1-15. <https://doi.org/10.4324/9780203592281>

Rock S. (2012/2013), Seeking Out Th e Sacred: Grace and Place in Contemporary Russian Pilgrimage, Modern Greek Studies Yearbook, "Mediterranean, Slavic and Eastern Orthodox Studies", 28/29, Minneapolis, s. 193-218.

Sahlins M. (1996), Th e Sadness of Sweetness: the Native Anthropology of Western Cosmology, "Current Anthropology" 27, s. 395-428. <https://doi.org/10.1086/204503>

Sallnow M.J. (1991), Pilgrimage and Cultural Fracture in the Andes, [w:] Contesting the S acred. Anthropology of Christian Pilgrimage, red. J. Eade, M.J. Sallnow, Illinois, s. 137-153.

Scott M. (2013), What I'm Reading Th e Anthropology of Ontology (Religious Science?), "Journal of the Royal Anthropological Institute" 19, s. 859-872. <https://doi.org/10.1111/1467-9655.12067>

Siedlecka S. (2011), Carigrad, [w:] Leksykon tradycji bułgarskiej, Sowa, Warszawa, s. 57-62.

Sienczukowa M., Wielka Hagiasma, czyli o wodzie jordańskiej.
<http://cerkiew.info/pl/biblioteka/artykuly/f/7/303,0>.

Smykowska E. (2008), Prawosławni święci. Mały Słownik, Wydawnictwo Verbinum, Warszawa.

Spinka M. (1968), A History of Christianity in the Balkans. A Study of the Spread of Byzantine Culture among the Slavs, Library of Congress: Archon Books.

Spiteris Y. (2006), Ostatni ojcowie kościoła: Kabasilas, Palamas, Wydawnictwo Księży Marianów, Warszawa.

Starowieyski M. (2003), Wstęp do Legendy o Galbiosie i Kandidosie, [w:] Apokryfy Nowego Testamentu. Ewangelie apokryficzne, cz. 2, red. M. Starowieyski, Wydawnictwo WAM, Kraków, s. 827.

Stojkowa S. (1985), Kym proucawaneto na edna obszta tema w bałgarskija i gryckija fołkor. Pesenta za padaneto na Carigrad, "Byłgarski fołkor" 3, Sofia, s. 29-43.

Stomma L. (1986), Antropologia kultury wsi polskiej XIX wieku, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa.

Sulikowska-Betczowska A. (2013), Ciąta, groby i ikony. Kult świętych w ruskiej tradycji literackiej i ikonograficznej, Neriton, Warszawa.

Sutcliff e S.J., Gilhus I.S. (2013), Introduction: "All mixed up" - Th inking about Religion in Relation to New Age spiritualities, [w:] New Age Spirituality. Rethinking Religion, red. S.j. Sutcliff e, I.S. Gilhus, Acumen, Durham.

Ševčenko N.P. (2015), Th e Service of the Virgin's Lament Revisited, [w:] Th e Cult of the Mother of God in Byzantium. Texts and Images, red. L. Brubaker, M.B. Cunningham, Birmingham Byzantine and Ottoman Studies, Burlington, s. 247-263.

Szniter M. (2016), Bołnoto tjało w konteksta na prawosławnata tradicija, "Byłgarski Fołkor" 42(2), Sofia, s. 126-141.

Szniter M. (2017), Pytiszta prez prawosławnija rituał, Iztok-Zapad, Sofia.

Szwat-Gyłybowa G. (2005), Haeresis Bulgarica w bułgarskiej świadomości kulturowej XIX i XX wieku, SOW, Warszawa.

Szwat-Gyłybowa G. (2006), Projekt desekularyzacji kultury bułgarskiej w czasach Żiwkowowskich?, [w:] Slavica leguntur. Aktualne problemy badawcze slawistyki, red. J. Królak, J. Molas, Warszawa, s. 333-341.

- Szwat-Gyłybowa G. (2011a), Bogomilstwo, [w:] Leksykon tradycji bułgarskiej, red. G. Szwat-Gyłybowa, SOW, Warszawa, s. 37-42.
- Szwat-Gyłybowa G. (2011b), Dynow Petyr, [w:] Leksykon tradycji bułgarskiej, red. G. Szwat-Gyłybowa, SOW, Warszawa, s. 89-91.
- Szwat-Gyłybowa G. (2011c), Hezychazm, [w:] Leksykon tradycji bułgarskiej, red. G. Szwat-Gyłybowa, SOW, Warszawa, s. 119-120.
- Talbot A.M. (1994), Th e Epigrams of Manuel Philes on the Th eotokos tes Peges and its Art", *Dumbarton Oaks Papers*, 48, s. 135-165. <https://doi.org/10.2307/1291725>
- Talbot A.M. (2002), Pilgrimage to Healing Shrines: Th e Evidence of Miracle Accounts, "Dumbarton Oak Papers" 56, red. M.A. Talbot, Washington, s. 153-175. <https://doi.org/10.2307/1291860>
- Talbot A.M. (1994), Th e Epigrams of Manuel Philes on the Th eotokos tes Peges and its Art, *Dumbarton Oaks Papers*, 48, s. 135-165. <https://doi.org/10.2307/1291725>
- Talbot A.M. (2012), Introduction, [w:] *Miracle Tales from Byzantium*, Harvard University Press, Cambridge-Massachussets-London.
- Tambiah S.J. (2007), *Magia, nauka, religia, a zakres racjonalności*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Taylor Ch. (2007), *Th e Bulwarks of Belief*, [w:] *A Secular Age*, Th e Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge.
- Taylor Ch. (2011), *Western Secularity*, [w:] *Rethinking Secularism*, red. C. Calhoun, M. Jurgensmeyer, J. Van Antwerpen, Oxford University Press, Oxford, s. 31-53.
- Teteriatnikov N. (2005), Th e Image of the Virgin Zoodochos Pege: Two Questions Concerning its Origin, [w:] *Images of the Mother of God. Perceptions of Th eotokos in Byzantium*, red. M. Vassilaki, Routledge, London-New York., s. 225-238.
- Tokarska-Bakir J. (2000), *Obraz osobliwy. Hermeneutyczna lektura źródeł etnograficznych. Wielkie opowieści*, Universitas, Kraków.
- Tomicki R. (1981), *Religijność ludowa*, [w:] *Etnografia Polski. Przemiany kultury ludowej. Vol. 2*, red. M. Biernacka, M. Frankowska, W. Paprocka, Ossolineum, Wrocław, s. 29-69.
- Toncheva S. (2015), *Out of the New Spirituality of the Twentieth Century. Th e Dawn of Anthroposophy, the White Brotherhood and the Unified Teaching*, Frank&Timme, Berlin.
- Tsakiridou C.A. (2013), *Icons in Time, Persons in Eternity. Orthodox Th eology and the Aesthetics of the Christian Image*, Ashgate, Farnham, Burlington.
- Tycner-Wolicka M. (2009), *Opowieść o wizerunku z Edessy. Cesarz Konstantyn Porfirogeneta i nieuczyniony ręką wizerunek Chrystusa*, Avalon, Kraków.
- Unterman A. (2000), *Encyklopedia tradycji i legend żydowskich*, tłum. O. Zienkiewicz, Książka i Wiedza, Warszawa, s. 14.
- Uspienski L. (1993), *Teologia ikony*, W drodze, Poznań.

- Valtchinova G. (2007), From Postsocialist Religious Revival to a Socialist Seer and Vice Versa: The Remaking of Religion in Postsocialist Bulgaria, "Working Paper" 9, Halle, s. 1-31.
- Van den Hemel E. (2012), The Extra Calvinisticum, the Eucharist and John Calvin's Unstable Materiality, [w:] Things. Religion and the Question of Materiality, red. D. Houtman, B. Meyer, Fordham University Press, New York, s. 62-76.
<https://doi.org/10.5422/fordham/9780823239450.003.0004>
- Vikan G. (2003), Sacred Images and Sacred Power in Byzantium, Ashgate Variorum, Burlington.
- Vikan G. (2010), Early Byzantine Pilgrimage Art. Revisited Edition, Dumbarton Oaks Byzantine Collection Publications, Washington.
- Wasilewski J. (1978), Symbolika ruchu obrotowego i rytualnej inwersji, "Etnografia Polska" 22(1), s. 81-108.
- Whitehouse H. (2000), Arguments and Icons: Divergent Modes of Religiosity, Oxford, Oxford University Press.
- Wickiser B.L. (2008), Asklepios, Medicine, and the Politics of Healing in Fifth-Century Greece. Between Craft and Cult, The Johns Hopkins University Press, Baltimore.
- Wilkinson J. (2015), Jerusalem Pilgrims before the Crusades, Oxbow Book, Havertown.
- Wnuk-Lisowska E. (2012), Chezr - zielony prorok, "Studia Religioznika" 45(4), s. 301-310,
- Wipszycka E. (1994), Kościół w świecie późnego antyku, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Wolski J. (2018), Kultura monastyczna w późnośredniowiecznej Bułgarii, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Wortley J. (1999) The Byzantine Component of the Relic-ward of Constantinople, "Greek, Roman, and Byzantine Studies" 40, s. 353-378.
- Wortley J.T. (2005), The Marian Relics at Constantinople, "Greek, Roman, and Byzantine Studies" 45, s. 171-187.
- Zamojski A. (2002), New Age. Filozofia, religia, paranauka, Nomos, Kraków.
- Zatorska M. (2007), Definicje świętości wizerunku religijnego. Reprezentacja a obecność, [w:] Religijność chrześcijan obrządku wschodniego na pograniczu polsko-ukraińskim, red. M. Lubańska, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego, DiG, Warszawa, s. 33-58.
- Zatorska M. (2010), Oszukany materializm? Energia i jej konceptualizacje na gruncie medycyny komplementarnej we Lwowie i okolicznych miejscowościach, praca magisterska, archiwum Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Zowczak M. (2015), Apokryficzne interpretacje kurbanu jako ofiary chrześcijańskiej, [w:] Religijność na pograniczach. Eseje apokryficzne, DiG, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, s. 136-153.

Źródła

- Aleksiew D. (2011), Manastir sw. Wmecz. Mina. Sofia, red. D. Aleksiew, B. Petrow, A. Tahirow, Sofia.

Anonymous Miracle of the Pege (2012), [w:] Miracle Tales from Byzantium, Harvard University Press, Cambridge–Massachusetts–London, s. 204–297.

Czudesata na Presweta Bogorodica. Asenowgrad (1995), tłum. z j. greckiego S. Paisij, Asenowgrad, s. 18–19.

Damasceński J. (1969), Wykład wiary prawdziwej, tłum. B. Wojkowski, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa.

Damasceński J. (2005), II Mowa obronna przeciwko tym, którzy odrzucają obrazy, tłum. M. Dylewska, „Vox Patrum” 25, t. 48, s. 376–379.

Doichinov D. (2005), Sacred Places of Plovdiv, Kompas P, Plovdiv.

Dokumenty soborów powszechnych (2001), oprac. Ks. A. Baron, H. Pietras SJ, tłum. T. Wnętrzak, Wydawnictwo WAM, Kraków.

Dynow P. (2000), Byłgarskata dusza. Byłgarite i Byłgarite. Prorocestwa. Uczitelja, Astrala, Sofija.

Euzebiusz z Cezarei (2013), Opowieść o możnowładcy edeskim, [w:] Historia kościelna, Wydawnictwo WAM, Kraków, s. 67–73.

Ewagiusz z Pontu (1998), Pisma ascetyczne, Tom 1. Źródła monastyczne 18, Wydawnictwo Benedyktynów, Kraków.

Historia Eutymiacka (2003), [w:] Apokryfy Nowego Testamentu. Ewan gelie apokryficzne, cz. 2, red. M. Starowieyski, Wydawnictwo WAM, Kraków, s. 832–834.

Koran (1986), przeł. J. Bielawski, PIW, Warszawa.

Legenda o Galbiosie i Kandidosie (2003), [w:] Apokryfy Nowego Testamentu. Ewangelie apokryficzne, cz. 2, red. Starowieyski M., Wydawnictwo WAM, Kraków, s. 827–831.

Opowieść o wizerunku z Edessy. Konstatyn Porfirogeneta z łaski Chrystusa cesarz rzymski (1984), tłum. J. Radożycki, [w:] I. Wilson, Całun Turyński, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa, s. 322–340.

Opowieści pielgrzyma. Szczere opowieści pielgrzyma przedstawione jego ojcu duchownemu (1999), tłum. A. Wijnowski, W drodze, Poznań.

Piacenza Pilgrim (2015), Travels, [w:] Jerusalem Pilgrims before the Crusades, tłum. i oprac. J. Wilkinson, Aris and Philips, Havertown, Oxford, s. 129–151.

Protoewangelia Jakuba, [w:] Apokryfy Nowego Testamentu, t. 1, red. ks. Marek Starowieyski, Wydawnictwo WAM, Kraków 2003, s. 266–290.

Sławow A. (1998), Pytjat na wremeto. Swetska biografija na Petyr Dynow. Naczałoto. Bjało bractwo, Sofia.

Stojanow Z. (1988), Zapiski po byłgarskite wystanija, Byłgarski pisateł, Sofia.

Stojanowa K. (2009), Wanga – istinata, Plemenica na Wanga razkazwa, ABG, Sofia.

Sztytow I. (2004), Kuklenskijat manastir, Byłgarska Kniznica, Sofia.

Todorow Ž., Kostadinowa Z. (2011), Pyteukazateł kym duchownite swetiishta w Sofijskoto i Swetogorije. Manastiri, enorchii, chramowe, obrociszta, Sinodałno Izdatełstwo, Sofia.

Trebnik (2002), Sw. Sinod na Bylgarskata Cyrkwa, Sofia.

Zograf Dimityr (Diczo) (1976), Ermenija na Dimityr (Diczo) Zograf, [w:] A. Wasiliew, A. Erminii, Technologija i ikonografija, Izdatełstwo Septemwri, Sofia.

Zografski W. (2011), Petyr Dynow i Wanga. Proroci i predteczy na anrichrista, cz. 2, Wanga – portret na edna syweremenna magiosnica, Sweta Gora, Atos.

Zografski W., Filipow J. (2012), Suewerija sred dnesznite christijani, Manastir Georgi Zograf, Atos.

Žitija na swetiite (1991), Sinodałno Izdatełstwo, Sofia.

Netografia

<http://aotcpres.com/articles/facing-religion-anthropology/> (dostę: 19.12.2017).

<http://cerkiew.info/pl/biblioteka/artykuly/f/1/303,0> (dostę: 19.12.2017).

<http://culanth.org/fieldsights/462-the-politics-ofontology-anthropological-positions> (dostę: 11.12.2012).

<http://dveri.bg/dfu> (dostę: 16.11.2015).

<http://etc.ancient.eu/interviews/byzantine-medicine-health-and-healing/> (dostę: 19.12.2017).

<http://fondacia-vanga.com/cross/> (dostę: 16.11.2015).

[http://orthodoxwiki.org/Church_of_the_Life-Giving_Font_of_the_Theotokos_\(Istanbul\)](http://orthodoxwiki.org/Church_of_the_Life-Giving_Font_of_the_Theotokos_(Istanbul)), (dostę: 19.12.2017).

<http://petardanov.com/index.php/topic/> (dostę: 16.11.2015).

<http://petardanov.info/Knigi/angela/Pranata.pdf> (dostę: 16.11.2015).

http://www.pewforum.org/2017/05/10/religious-belief-and-national-belonging-in-centraland-eastern-europe/pf_17-05-10_centraleasterneurope_patriarchs640px/ (dostę: 15.01.2019).

http://www.pewforum.org/2017/05/10/religious-belief-and-national-belonging-in-centraland-eastern-europe/pf-05-10-2017_ce-europe-00-18/ (dostę: 22.01.2019).

http://www.pewforum.org/2017/05/10/religious-commitment-and-practices/pf-05-10-2017_ce-europe-02-09/ (dostę: 22.01.2019).

http://www.pewforum.org/2017/05/10/religious-commitment-and-practices/pf-05-10-2017_ce-europe-02-06/ (dostę: 22.01.2019)

http://www.pewforum.org/2017/05/10/views-on-religion-and-politics/pf-05-10-2017_ce-europe-04-09/ (dostę: 22.01.2019).

http://www.pewforum.org/2017/05/10/religious-commitment-and-practices/pf-05-10-2017_ce-europe-02-04/ (dostę: 22.01.2019).

<https://sviatost.com/video?vid=222> (dostę: 16.11.2015).

<http://www.youtube.com/watch?v=84Z64-2lefE> (dostę: 21.01.2014).

http://www.antiochian.org/life_giving_spring (dostę: 16.11.2015).

<http://www.beinsadouno.org/bg/node/40> (dostę: 1.12.2015).

<http://www.bg-patriarshia.bg/reflections.php?id=177> (dostęp: 16.11.2015).

<http://www.bg-patriarshia.bg/reflections.php?id=305> (dostęp: 16.11.2015).

<http://www.blitz.bg/news/article/208333> (dostęp: 25.03.2014).

<http://www.globalorthodoxy.com/2011-02-24-13-08-17/68162-desetki-hiliadi-gyrci-sepokloniha-pred-poiasa-na-sv-bogorodica-2> (dostęp: 16.11.2015).

http://www.pravoslavieto.com/molitvoslov/molitvi/sv_Kiprian.htm (dostęp: 16.11.2015).

http://www.pravoslavieto.com/life/10.02_sv_Kiprian_Justina.htm (dostęp: 16.11.2015).

<http://www.seminar-bg.eu/spisanie-seminar-bg/broy9/item/394-pravoslaven-mistizizam.html> (dostęp: 16.11.2015).

<https://aleteia.org/2017/08/14/doubting-thomas-and-the-girdle-of-the-virgin-maryand-us/> (dostęp: 19.12.2017).

<https://biblehub.com/str/greek/1753b.htm> (dostęp: 16.11.2015).

<https://biblehub.com/text/mark/5-27.htm> (dostęp: 16.11.2015).

<https://blavatskytheosophy.com/fohat-the-cosmic-electricity/> (dostęp: 16.11.2015).

https://bg.wikipedia.org/wiki/Николай_Пловдивски (dostęp: 16.11.2015).

https://en.wikipedia.org/wiki/Life-giving_Spring (dostęp: 19.12.2017).

https://en.wikipedia.org/wiki/Saint_Mary_Church_of_the_Holy_Belt (dostęp: 19.12.2017).

https://en.wikipedia.org/wiki/Saint_Menas (dostęp: 19.12.2017).

<https://kaballa.wordpress.com/КИПРИЯНОВИ%МОЛИТВИ> (dostęp: 19.12.2017).

<https://rio.bg/offer/2Mggwn/krstov-den> (dostęp z dnia 15.03.2019).

<https://www.youtube.com/watch?v=vWZ3lg7UIq4> (dostęp: 19.12.2017).

http://www.przegladprawoslawnny.pl/articles.php?id_n=148&id=8 (dostęp: 05.01.2019).

<http://practicalmattersjournal.org/2010/03/01/ethnography-and-theology-roundtable> (dostęp: 19.12.2017).

<http://practicalmattersjournal.org/2013/03/13/presences-and-absences/> (dostęp: 19.12.2017).

http://cerkiew.info/pl/biblioteka/artykuly/f/7/303_0 (dostęp: 23.01.2019).